

ՄԱՌԵՆ-ԼԱ-ՎԱԼԷՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Sommaire

ACTIVITÉS DE L'ASSOCIATION

Page 1
Le séisme du 7 décembre 1988

Page 2
Comptes rendus :
d'une exposition, d'un livre

ARNET
Page 2
Anniversaires

LITTÉRATURE SACRÉE
Pages 3 et 4
Nouvelle traduction de la Bible

THEATRE
Page 5
Une Bête sur la Lune

A noter sur vos tablettes !

ANOUCHE
Traiteur - Epicerie

*Spécialités orientales et
arméniennes*

*Plats à emporter, Sandwiches,
Produits orientaux*

28, bd Alsace-Lorraine
94170 Le Perreux
Tél.: 01 48 72 08 56

**Site Internet
de l'ACAM**

www.acam-france.org

Bulletin
Activités de l'ACAM, Cours
Activités et événements
en Région parisienne
Infos sur la communauté

Le séisme du 7 décembre 1988

Le séisme du 7 décembre 1988 a été particulièrement violent et dévastateur. La terre a tremblé dans toute la région nord de l'Arménie, détruisant tout ou partie de 21 villes et 58 villages. 530 000 personnes se retrouvèrent sans abri dans une région où le thermomètre descend en hiver jusqu'à -15°, -20° C en hiver.

Le séisme a fait 25 000 morts et 19 000 invalides et blessés.

La situation actuelle

Plus de 8 ans après, la zone sinistrée par le séisme offre au visiteur un spectacle de désolation et une impression de chantiers inachevés. Trente mille familles "vivent" encore dans des abris de misère (conteneurs, wagons, baraques de tôle). En moyenne, 40 à 45 % des habitations restent à reconstruire.

La situation est encore plus grave en matière d'équipements scolaires et hospitaliers. Exemple : à Gumri, la plus grande ville de la région, 72 % de l'équipement scolaire reste à reconstruire, comme 76 % de l'équipement hospitalier. Au rythme actuel des sommes qui y sont consacrées, soit 75/100 millions de F/an, toutes origines confondues, 20 à 25 années seraient encore nécessaires pour achever la reconstruction. Les enfants du séisme auront alors 35 ans !

Le Fonds arménien de France a donc décidé de faire de la reconstruction de cette zone d'Arménie une priorité.

Appel des Maires à la solidarité

Les Maires de France se mobilisent pour la reconstruction en Arménie.

Quatre Maires appellent leurs collègues à la solidarité : Dominique Baudis, député-maire de Toulouse, Patrick Braouzec, député-maire de Saint-Denis, Michel Destot, député-maire de Grenoble, Michel Péricard, député-Maire de St-Germain-en-Laye.

L'ACAM pour sa part interviendra dans notre région. Un dîner-conférence est d'ores et déjà prévu pour le 7 mars 1998, en liaison avec le Lions Club.

Nous publierons un numéro spécial consacré à ce sujet.

1998-ի Նոր Տարուայ ու Սուրբ Ծնունդի առթիւ ընդունեցէք

**ՄԱՌԵՆ-ԼԱ-ՎԱԼԷՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ
ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ**

առողջութեան եւ երջանկութեան ջերմ ու անկեղծ մաղթանքները
Ձեզի եւ Ձեր հարազատներուն

*Le Conseil d'administration de
l'Association Culturelle Arménienne de Marne-la-Vallée
vous adresse ses meilleurs vœux pour la nouvelle Année 1998*

Exposition

"Voir Jérusalem"

Pèlerins, conquérants, voyageurs.

Il y a une exposition intéressante qui est peut-être passée inaperçue.

A Paris, dans les salles de la Mairie du Ve arrondissement, une exposition consacrée à Jérusalem s'est tenue du 17 septembre au 14 décembre 1998, organisée par le Centre Culturel Panthéon, en collaboration avec l'association "Cimaise, Art et Histoire" et l'INALCO.

Parmi les quelque 300 œuvres exposées, manuscrits, antiquités, pièces d'orfèvrerie, statuettes, sculptures, vêtements, photographies et autres (par exemple l'épée de Godefroi de Bouillon), l'attention du visiteur a été particulièrement attirée par trois pièces arméniennes, "vêtements" liturgiques brodés du siècle dernier, prêtés par M. Berdj Achdjian, expert international en tissus.

Nous avons apprécié cette exposition tout en regrettant que la ville de Jérusalem n'apparaisse pas comme le haut-lieu du Christianisme. En tant qu'Arménien, on peut regretter l'absence de manuscrits arméniens, alors que le couvent arménien de Jérusalem en possède plus de 3 000 ; par ailleurs, il n'y avait pas de photographies, ni de mention de la cathédrale arménienne Saint-Jacques, datant du 4e siècle, construite sur le Mont Sion. Cette cathédrale, où est conservé le crâne de l'apôtre saint Jacques (le corps est à Compostelle), est, de l'avis de grands voyageurs, la plus belle église de l'Orient.

Pour ceux qui regretteront de n'avoir pas pu visiter cette exposition, il est possible de se procurer le catalogue, présenté en 2 volumes (190 F l'un, 290 F les deux).

Tigrane : "Jonathan et le secret des vignes"

Pèlerins, conquérants, voyageurs.

Jonathan est un jeune garçon d'une dizaine d'années qui passe ses vacances chez son grand-père. Cet ancien vigneron est appelé "Papy-Mystères".

Utilisant les grandes capacités olfactives qu'il ne se connaissait pas, Jonathan découvre un monde peuplé d'odeurs. Ce don lui permettra de mener l'enquête et de résoudre les mystères qui planent autour du trésor.

Ce récit de Tigrane, "Jonathan et le secret des vignes", est publié chez Flammarion, en 1996, dans la collection Castor Poche Junior.

Analyse faite par
Sylvie Kalafatian, de Noisy-le-Grand

JOYEUX ANNIVERSAIRE EN JANVIER 1998

- le 3, Madeleine NORIGUIAN, Gagny
- le 3, Pierre TERZIYAN, Villemomble
- le 7, Gérard GUIRAGOSSIAN, Bry-sur-Marne
- le 9, Anahide PILIBOSSIAN, Noisy-le-Grand
- le 12, Hopy KIBARIAN, Paris
- le 15, Yves DESRICHARD, Montpellier
- le 18, Anahid TERZIYAN, Villemomble
- le 23, Armine LHUILLIER, Le Raincy
- le 23, Andrée MINASSIAN, Chelles
- le 23, Arminé SABONDJIAN, Le Raincy
- le 24, Gueram MINASSIAN, Chelles
- le 25, Sarkis PAPA ZIAN, Chelles

JOYEUX ANNIVERSAIRE EN FEVRIER 1998

- le 2, Antoinette TER SAKARIAN, Noisy-le-Grand
- le 3, Charbel KAZANDJIAN, Sevran
- le 6, Josée KALAFATIAN, Noisy-le-Grand
- le 7, Odette BEYEKLIAN, Le Kremlin-Bicêtre
- le 8, Léon HATCHIKIAN, Paris
- le 12, Kegham NIGOGHOSSIAN, Paris
- le 12, Patricia NORIGUIAN, Gagny
- le 14, Kegham DER SARKISSIAN, Le Perreux
- le 15, Henriette NIGOGHOSSIAN, Paris
- le 22, Sébastien SABONDJIAN, Le Raincy
- le 22, Stephan SABONDJIAN, Le Raincy
- le 28, Anouche DER SARKISSIAN, Le Perreux

JOYEUX ANNIVERSAIRE EN MARS 1998

- le 2, Vahé ZAHREDJIAN, Villemomble
- le 6, Sévan MINASSIAN, Chelles
- le 10, Makrouie MELKONIAN, Champigny
- le 11, Nicholas HANLIYAN, Le Perreux
- le 13, Alexia KAZANDJIAN, Gournay-sur-Marne
- le 14, Karabet DEVRENYAN, Gagny
- le 14, Georges GERBAUD, Noisy-le-Grand
- le 19, Kricor HATCHADOURIAN, Torcy
- le 20, Christine HADJIAN, Nogent-sur-Marne
- le 28, Chouchane PILIBOSSIAN, Noisy-le-Grand
- le 27, Florette KURKDJIAN, Gournay-sur-Marne
- le 29, Saro MINASSIAN, Chelles

Հայր Օգոստինոսի տիտանական աննախընթաց աշխատանքը վերջ գտաւ՝ աշխարհաբար Աստուածաշունչի լրիւ թարգմանութիւնը

Un travail de... Mekhitariste !

Le Père Augustin, né en Roumanie en 1921, et appartenant aux Mekhitaristes de Vienne, vient de terminer un travail de titan. Qu'on en juge : il vient d'achever la traduction en arménien occidental de l'ensemble des textes de la Bible, ce qui représente la masse colossale de 5 000 pages de texte.

Il existait déjà une traduction récente de la Bible, faite en arménien oriental ; cet ouvrage collectif, réalisé en Arménie a eu - pour l'anecdote - l'actuel président de la République d'Arménie, Levon Ter Pétroussian, parmi ses rédacteurs ; datant de 1993, cette traduction péchait par la faiblesse des connaissances théologiques.

Souhaitons que cette nouvelle traduction trouve un éditeur et que la presse et les intellectuels arméniens s'intéressent à ce monument qui fait la preuve que l'arménien occidental a été, est et restera vivant.

Ph. P.

Վիեննայի Մխիթարեան Հայրերը եղած են Հայ լեզուի, գրականութեան եւ մատենագրութեան անխոնջ հետազոտողները: Մինչեւ այսօր, այդ աւանդութիւնը կը շարունակուի: Այսպէս, Տաշեաններու, Այտընեաններու, Ակինեաններու, Ոսկեաններու շառաւիղին կը պատկանի Հայր Օգոստինոս Վրդ. Սեքուլեանը:

Բայց նախ ծանօթանանք վարդապետին:

Հ. Օգոստինոս ծնած է Gheorghieni (Թրանսիլվանիա, այսօր Ռումանեա), 1921-ին: Վիեննա գացած է 1931-ին եւ վարդապետ ձեռնադրուած 1944-ին: Աւարտած է Վիեննայի պետական համալսարանը աստուածաբանական եւ մանկավարժութեան բաժինները: Մինչեւ 1957 թուականի Վիեննա մնացած է, դասանաւանդելով Միաբանութեան ժառանգաւորներուն: 1957-էն մինչեւ 1968 տնօրէն եղած է Պէյրութի Մխիթարեան Երկրորդական Վարժարանին: Ցետոյ վերադարձած է Վիեննա, ըլլալով Միաբանութեան Վարչութեան անդամ: 1972-ին, ժամանակաւորապէս դարձեալ կը պաշտօնավարէ Պէյրութ, իբրեւ տնօրէն, մինչեւ 1978: Ցետոյ կրկին կը վերադառնայ Վիեննա, իբրեւ Միաբանութեան Ընդհանուր Աթոռակալ: 1984-1988, կը պաշտօնավարէ Լոս Անճելըս: Դարձեալ Վիեննա, մինչեւ 1992 եւ այդ թուականէն ի վեր մինչեւ այսօր, ան տնօրէն է Լոս Անճելըսի Մխիթարեան Վարժարանին:

Առիթէն օգտուելով, հակիրճ տեղեկութիւններ տանք Լոս Անճելըսի Մխիթարեան վարժարանին մասին: Աշակերտութեան թիւը ներկայիս 350 է եւ կը հասնի մինչեւ ութերորդ դասարան, լաւ համբաւ կը վայելէ ան, երկսեռ է ու կը գտնուի La Crescenta, վարձուած վայրի մը մէջ, ընդարձակ խաղավայրերով:

Հայր Օգոստինոս եղած է նաեւ խմբագիր «Հանդէս Ամսօրեայ» հայագիտական ուսումնաթերթին 1977էն մինչեւ 1985 եւ 1988էն մինչեւ 1992: Բազմաթիւ յօդուածներու հեղինակ է, մասնաւորաբար Հայ դրամագիտական ուսումնասիրութիւններու, որոնք հրատարակուած են «Հանդէս Ամսօրեայ»-ի մէջ: Ունի առանձին գրքոյկներ, հրատարակութիւններ, նոյն նիւթին վերաբերեալ: Պէտք չէ մոռնալ յիշելու, թէ վարդապետը կը տիրապետէ բազմաթիւ լեզուներու անշուշտ հայերէն, գերմաներէն, ֆրանսերէն, անգլերէն, հունգարերէն, հին յունարէն, լատիններէն, երբայերէն, ասորերէն եւ այլ լեզուներու:

Այս ուսողական աշխատանքին առընթեր, 1981 թուականին վարդապետը ձեռնարկած է՝ արեւմտահայերէնի թարգմանել Աստուածաշունչի Սուրբ Գիրքը: Իբրեւ

բնագիր օգտագործած է գրաբառ լեզուով Հ. Յովհաննէս Զօհրապեանի հրատարակութիւնը, որ ներկայացուցիչն է յունարէն «կեսարական» տարբերակին, որուն բնագիրը հին յունարէնով, ինչպէս գիտենք, գրեթէ բոլորովին կորսուած է: Բնագրական անորոշութեան կամ երկիմաստութեան պարագային, Հայր Օգոստինոս դիմած է յունարէն, եբրայերէն, ասորերէն լեզուներու բնագիրերուն, ինչպէս նաեւ լատիներէն ի հարկին Ֆրանսերէն, անգլերէն, գերմաններէն թարգմանութիւններուն: Աւելորդ չենք նկատեր շեշտելու թէ վարդապետը բոլոր այս յիշեալ լեզուներուն յոյժ տեղեակ է: Ներկայ իր ամբողջական եւ լրիւ թարգմանութիւնը կ'ընդգրկէ՝ Հին եւ Նոր Կտակարանը, ընդամէնը 73 մատեաններ: Այս աշխատանքը վարդապետը գրի առած է համակարգիչով, աւելի քան 5 000 էջեր: Լուսապատճէնով զանոնք բազմացուցած է եւ կազմած՝ հարիւր օրինակ 33 հատորներու մէջ, որոնք պիտի ծառայեն վերատեսութեան եւ սրբագրութեան:

Լոս Անճելըսի «Ասպարէզ»-էն քաղելով, «Երեկոյեան Երեւան»-ը՝ հրատարակած է հարցազրոյց մը Հայր Օգոստինոսի հետ, որուն մէջ վարդապետը աւելի լայն մանրամասնութիւններ կուտայ նախորդ թարգմանութիւններու մասին:

«Չկայ մէկը՝ հոգեւորական կամ աշխարհական, որ բաւարարուի հրապարակ վրայ գտնուող թարգմանութիւններով: Բողոքականներու կողմէ կատարուած թարգմանութիւնները եղած են անգլերենէ, որոնք իրենց կարգին թարգմանուած են՝ յունարերէնէ կամ եբրայերէնէ: Բոլոր լեզուներով կատարուած թարգմանութիւններու մէջ կան դժուար ըմբռնելի մտքեր, թիւրիմացութիւններ: Բողոքական թարգմանութիւններէն կը պակսին նաեւ հայ եկեղեցիին ընդունած Սողոմոնի իմաստութիւնը, Մակարայեցիներու գրքերը եւայլն: Ոչ մէկ կղերական կատարած է Աստուածաշունչի աշխարհաբար ամբողջական թարգմանութիւնը: Այս փորձը՝ իր տեսակին մէջ առաջինն է, որ կատարուած է հայերէն ձեռագրերու հիման վրայ: Մասնակի թարգմանութիւններ կատարած են՝ Հայր Արսէն Բագրատունին, Զոհրապեան Եպիսկոպոսը, Գարեգին Պատրիարքը, Զարեհ Արք. Ազնաւորեան, Դուրեան եւ Քուչակեան Եպիսկոպոսները: Նոր Հայաստանի մէջ, 1993 գիտնականներու խումբ մը, որոնց մէջ կը գտնուի ներկայ նախագահ Լեւոն Տէր Պետրոսեանը, արեւելահայերէնի թարգմանեց լման Աստուածաշունչը: Գովելի է կատարուած աշխատանքը, բացի այն կէտէն, որ այդ փորձը թերի է աստուածաբանական գիտելիքներու տեսակէտէն:»

Այս առթիւ հարկ կը զգանք քանի մը խորհրդածութիւններ կատրել:

Ինչո՞ւ Հայ Մամուլը եւ մտաւորականները անտեսած են ցարդ Հայր Օգոստինոսի այս աննախընթաց եւ տիտանեան գործը: Միայն հայաստանեան թերթ մը արձագանգած է այդ երկին, քաղելով իր տեղեկութիւնները՝ Լոս Անճելըս լոյս տեսնող՝ «Ասպարէզ»-ի տրուած հարցազրոյցէ մը:

Շատեր կ'ըսեն եւ կը պնդեն թէ, արեւմտահայերէնը մեռած լեզու մըն է: Բայց Հայր Օգոստինոսի ներկայ թարգմանութիւնը կը հերքէ ի սպառ այդ կողմնակալ, անարդար, եւ քինախնդիր կեցուածքը: Արեւմտահայերէնը կայ, ան մեր փառաւոր անցեալն է, լուսաշող ներկան, եւ մեր կենսաւէտ ապագան, «հայոց հանապազօրեայ միսթիքը ջամբող քաղցրահամ կաթը»:

Այդ լեզուով մատուցուած է այս նոր թարգմանութիւնը, ճաշակեցէք, զի քաղցր է ...

Այսուհետեւ թող ամէն ոք մեկնաբանութիւն մը տայ: Ամէն քրիստոնեայ հայու աւագ պարտականութիւնն է ըմբռնել այդ սրբազան Մատեանէն, եւ այդ հուրով ջերմացնել իր հոգին:

Ճիլիփ Փիլիպպոսեան

Նուագի Լը Կրան, Նոյեմբեր 2, 1997

" UNE BETE SUR LA LUNE "

Maison de la Culture de Seine-Saint-Denis

1, boulevard Lénine - 93000 Bobigny

*Bouleversant.***Une Bête sur la Lune**

de Richard Kalinoski

Texte français : Daniel Loayza

Mise en scène

Irina Brook

Décor et costumes : Noëlle Ginefri

Lumière : Pascal Merat

Collaboration aux costumes : Jocelyne Lucas
avec :Simon Abkarian, Corinne Jaber, Guy Touraille,
et les enfants Jonathan Haddad ou Kristen Josse

Coproducteur :

MC93 Bobigny / Théâtre Vidy-Lausanne E.T.E.

du 8 janvier au 8 février 1998

du Mardi au Samedi à 21 h / Dimanche à 16 h

Les Jeudis 29 janvier et 5 février à 19 h

RESERVATIONS 01 41 60 72 72

du lundi au samedi de 10 h à 19 h

Tarif plein : 140 F

Tarifs réduits : 60 F / 90 F / 100 F

RENSEIGNEMENTS 01 41 60 72 60

Valérie Dardenne, Fériel Bakouri

Service des Relations publiques

Une Bête sur la Lune parle de la première génération d'Arméniens qui ont gommé leurs souvenirs pour pouvoir survivre. Il y a une icône centrale, la photo de famille. Les photos du peuple arménien ont été essentielles comme témoins de cet esprit de survie. La photo est au cœur de ce spectacle.

C'est à partir d'une photo qu'Aram Tomasian, installé à Milwaukee (USA) où il travaille comme photographe, a choisi sa future épouse. Seta, 15 ans, une jeune fille arménienne pleine d'énergie, arrive d'un orphelinat d'Istanbul. Aram l'épouse tout de suite après son arrivée à Milwaukee. Deux personnalités, deux désirs différents se confrontent. Ensemble, vont-ils parvenir à donner un sens à cette nouvelle vie ?

Leur point commun est ce souci de survivre et de vivre. Vivre en reconstruisant avec la mémoire des leurs, ce Peuple arménien.

La première fois que j'ai vu *Une Bête sur la Lune* (Beast on the Moon) lors d'un festival de théâtre à Louisville, j'ai été bouleversée. J'ai senti qu'il y avait là la réponse à un besoin réel. Dans cette fin anarchique de vingtième siècle, alors que nous sommes confrontés à des choix ou des opportunités qui ne finissent jamais, il est courageux d'aller contre les tendances actuelles et d'écrire une pièce sur un sujet aussi vieux jeu que le caractère sacré du mariage. Il y a là quelque chose de gratifiant, une espèce de rédemption même, à partager le voyage d'Aram et de Seta Tomasian. A l'intérieur du cadre et de la rigidité apparents de leur situation, dont fait écho la belle écriture classique et précise de Kalinoski, on nous montre que paradoxalement, tous les développements ou transformations sont possibles. La grande qualité de cette pièce est qu'elle nous donne le sens de notre humanité commune.

L'autre aspect remarquable de *Une Bête sur la Lune* est que sans être une pièce politique ou polémique, elle réussit à nous ouvrir les yeux sur l'une des plus grandes injustices ignorées de notre siècle : le Génocide arménien.

Avant de connaître cette pièce, je ne savais rien à ce sujet, et même pratiquement rien des Arméniens. J'ignorais qu'au début de ce siècle, sous couvert de la Première Guerre mondiale, une "épuration ethnique" d'immense envergure menée par les Turcs avait eu lieu dans l'Empire Ottoman, pendant laquelle près de deux millions d'Arméniens furent massacrés. Il est important qu'au travers de cette histoire d'amour exceptionnelle, nous soyons capables aussi de faire la lumière, si faible soit-elle, sur cette tragédie irrésolue.

Irina Brook**Brèves...**

Charles Aznavour a été élu meilleur chanteur de l'année 1997 au cours des douzièmes *Lauréats de la Musique*.

Setrag Kazandjian a pris la direction des maisons de retraite gérées par l'AAAS (Association Arménienne d'Aide Sociale).

Le Docteur Serge Kazandjian, qui était le rédacteur en chef du journal de l'UMAF, a été élu président de l'Union des Médecins Arméniens de France.

Le petit écotier

DEMANDE D'ADHÉSION 1998

à l'ACAM, Association Culturelle Arménienne de Marne-la-Vallée
1, avenue Houette, 93160 NOISY LE GRAND

Je soussigné (e)

_____
Nom de l'adhérent

_____
Prénoms

_____
Date et lieu de naissance

_____
Adresse

_____
Code postal

_____
Localité

Autres adhérents   Prénoms, date et lieu de naissance de chacun

_____
Conjoint

_____
1er enfant

_____
2ème enfant

_____
3ème enfant

_____
4ème enfant

adhère à l'ACAM et déclare me conformer à ses statuts.

Je joins le montant de la cotisation :

1ère personne .....75,00 F

Autres personnes .....x 25,00 F : _____ F

Total.....F

que je règle par chèque bancaire/postal (rayer la mention inutile) à l'ordre de l'ACAM.

Fait à....., le .....

Signature :

Les informations demandées ci-dessus, à l'usage exclusif de l'ACAM, nous sont nécessaires pour prendre utilement en compte votre demande d'adhésion. Conformément à la loi du 6 janvier 1978 «Informatique et Libertés», vous êtes habilité à obtenir communication des informations nominatives recueillies et, le cas échéant, à nous en demander toute rectification.

1

VOUS N'ETES PAS ENCORE ADHÉRENT DE L'ACAM ?

Remplissez la demande d'adhésion ci-contre.
Joignez-y votre règlement par chèque
bancaire ou postal, à l'ordre de l'ACAM.

VOUS RENOUVELEZ VOTRE ADHÉSION A L'ACAM ?

Indiquez « Renouvellement » sur la demande
d'adhésion ci-contre.
Joignez-y votre règlement par chèque
bancaire ou postal, à l'ordre de l'ACAM.

2

Postez l'ensemble dès aujourd'hui dans une
enveloppe affranchie au tarif LETTRE et
adressée à :

ACAM
1, avenue Houette
93160 NOISY LE GRAND